

Nr 303.

Av herr **Herlitz**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till prisrabatterning å vissa livsmedel m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 260 hemställes bl. a. om ett anslag på 110 000 000 kronor till prisrabatterning å vissa livsmedel. Det ifrågasättes ej att riksdagen skall bestämma hur dessa medel skola användas. Departementschefen inskränker sig i detta ämne till följande uttalande till statsrådsprotokollet:

»Vad till en början angår prisrabatteringsbestämmelserna vill jag erinra om att nu gällande föreskrifter, som utformats i anslutning till uttalanden av 1942 års riksdag, tillämpats sedan i december 1942. De nya bestämmelserna ha, såsom framgår av svaren på livsmedelskommissionens rundfråga till kristidsstyrelserna, visat sig vara i stort sett tillfredsställande. Vissa smärre jämkningar i detaljer torde dock, såsom kommissionen påpekat, måhända kunna bli erforderliga. Däremot synes det icke finnas anledning att vidtaga mera genomgripande ändringar i de nuvarande reglerna för prisrabatteringen. Jag utgår därför från att det nuvarande systemets grunder bibehållas oförändrade. Därest utvecklingen skulle påkalla omläggning av rabattssystemet i ett eller annat avseende, bör Kungl. Maj:t äga befogenhet att vidtaga av omständigheterna föranledda ändringar i systemet.»

Den sista meningen i detta uttalande förtjänar den allra största uppmärksamhet. Den går ut på att Kungl. Maj:t under instundande budgetår skall äga vidtaga alla de ändringar i prisrabatteringssystemet som Kungl. Maj:t finner omständigheterna påkalla. Det kan icke vara rimligt, att riksdagen i så stor omfattning avstår från sin rätt att bestämma om statsmedlens användning. Det får ej förglömmas att det här är fråga om ett av de största anslagen på riksstaten.

Det riktiga vore utan tvivel att riksdagen i författningsform fastsloge, under vilka betingelser och i vilken omfattning prisrabatterning skall äga rum. En sådan författningsreglering anses självklar, då det gäller andra former av social understödsverksamhet. Om nu gällande, i december 1942 fastställda grunder för rabatteringen anses alltjämt böra tillämpas, borde dessa alltså fixeras i författningsform. Ätminstone bör från riksdagens sida uttryckligen angivas, att anslaget skall disponeras i överensstämmelse med dessa grunder. Det förbises ej, att modifikationer tid efter annan kunna nödvändiggöras av ändrade ransonerings- och prisförhållanden m. m. Om Kungl. Maj:t anses böra äga rätt att vidtaga sådana modifikationer, bör ett förbehåll härom kunna fogas till riksdagens beslut, vare sig detta klädes i författningsform eller ej. Men detta förbehåll bör i möjligaste mån preciseras och ej erhålla en sådan form, att — såsom departementschefen åsyftat — Kungl. Maj:t kan genomföra vilken av utvecklingen påkallad »omläggning av rabattssystemet»

som helst. Under alla omständigheter bör en bestämd skillnad göras mellan den tid, då riksdagen — ej blott formellt utan även reellt — är samlad och den tid då riksdagsarbete ej pågår. Befinnes utvecklingen under nästkommande lagtima riksdag påkalla en omläggning av systemet, är det uppenbart orimligt att den genomföres utan att riksdagen fått bedöma dess behövlighet och lämplighet.

Det torde få ankomma på utskottet att bedöma, i vilken omfattning och på vad sätt riksdagens bestämmanderätt över statsmedlens användning i förevarande fall kan och bör göras gällande. Jag inskränker mig därför till att hemställa,

att riksdagen vid besvarande av Kungl. Maj:ts proposition nr 260 ville beakta vad ovan anförts.

Stockholm den 27 maj 1943.

Nils Herlitz.